

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, 27 lipca 2017
sj.j(2017)4286930

DO PREZESA I CZŁONKÓW

TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

UWAGI NA PIŚMIE

przedstawione, zgodnie z artykułem 23 akapit 2 Protokołu w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości, przez Komisję Europejską reprezentowaną przez panie Gaëtane GODDIN, Aude de CRAYENCOUR i Karolinę HERBOUT-BORCZAK, członkinie Służby Prawnej, działające w charakterze pełnomocników Komisji; adres do doręczeń: Służba Prawna, Greffe Contentieux, BERL 1/169, 200, rue de la Loi, 1049 Bruksela, ze zgodą na doręczanie pism procesowych i korespondencji przez e-CURIA;

w sprawie C-176/17

Profi Credit Polska S. A.

mającej za przedmiot wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie artykułu 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej („TFUE”), co do wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. L 95 z 21.4.1993 r., s. 29) oraz art. 17 ust. 1 i art. 22 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki (Dz. U. L 133 z 22.05.2008 r., s. 66).

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	3
2.	Stan faktyczny sprawy i postępowanie przed sądem krajowym	3
3.	Ramy prawne.....	5
3.1	Uregulowania prawa unijnego	5
3.1.1	Dyrektywa Rady 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich	5
3.1.2	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki.....	5
3.2	Przepisy krajowe	7
3.2.1	Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego	7
3.2.2	Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny	8
3.2.3	Ustawa prawo wekslowe z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe	9
3.2.4	Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim	9
3.2.5	Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych	10
4.	Obserwacje Komisji względem pytania prejudycjalnego	10
4.1	Uregulowania krajowe dotyczące weksli oraz postępowania nakazowego na ich podstawie	10
4.2	Co do istoty	13
4.2.1	Ocena zgodności przepisów krajowych z dyrektywą 93/13	14
4.2.2	Ocena zgodności przepisów krajowych z dyrektywą 2008/48	20
5.	Propozycja odpowiedzi na pytanie prejudycjalne	26

1 WSTĘP

1. Pismem z dnia 22 maja 2017 r. doręczono Komisji wnioski o wydanie orzeczenia prejudycjalnego w sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Siemianowicach Śląskich i poproszono Komisję o złożenie uwag na piśmie.
2. Komisja Europejska ma zaszczyt przedstawić następujące uwagi w sprawie:

2 STAN FAKTYCZNY SPRAWY I POSTĘPOWANIE PRZED SĄDEM KRAJOWYM

3. W dniu 3 grudnia 2015 r. Profi Credit Polska S. A. w Bielsku Białej, powód w postępowaniu przed sądem krajowym (dalej: „**powód**” lub „**pożyczkodawca**”), zawarł z konsumentem Mariuszem Wawrzoskiem (dalej: „**pozwany**” lub „**pożyczkobiorca**”) umowę pożyczki, której spłata została zabezpieczona przez wystawienie weksła *in blanco*.¹
4. Gdy pożyczkobiorca przestał spłacać pożyczkę, Profi Credit Polska S. A. wypowiedział umowę zawiadamiając, że zgodnie z odpowiednimi postanowieniami, wystawiony przez pożyczkobiorcę weksel *in blanco* został wypełniony na sumę obejmującą istniejące zadłużenie i w przypadku nie otrzymania zapłaty w ciągu 30 dni, sprawa zostanie skierowana na drogę sądową.
5. Następnie, w dniu 30 listopada 2016 r. pożyczkodawca wystąpił do sądu o wydanie nakazu zapłaty kwoty wskazanej na wekslu w wysokości 3818,38 złotych obejmującej również naliczone odsetki umowne za opóźnienie. Do pozwu powód dołączył prawidłowo wypełniony i podpisany weksel oraz wypowiedzenie umowy pożyczki. Przy czym, jak podkreśla sąd krajowy, pomimo, iż umowa pożyczki nie została załączona do pozwu, „*Sąd posiada wiedzę o warunku umownym zobowiązującym pożyczkobiorcę do wystawienia weksla celem zabezpieczenia spłaty pożyczki, na podstawie spraw prowadzonych przez powódkę w tut. Sądzie.*”²
6. Sąd krajowy, rozpatrując powództwo w niniejszej sprawie, powziął wątpliwość, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 (dalej: „dyrektywa 93/13”) oraz art. 17 ust. 1 i art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 (dalej: „dyrektywa 2008/48”) nie stoją na przeszkodzie zabezpieczeniu roszczeń z umowy pożyczki konsumenckiej (podlegającej regulacji

¹ Wystawienie weksła *in blanco* polega na złożeniu przez dłużnika wekslowego (pożyczkobiorcę) podpisu na blankiecie wekslowym i jego wręczeniu wierzycielowi wekslowemu (pożyczkodawcy).

² Postanowienie odsyłające, str. 1.

dyrektywy 2008/48) za pomocą weksla oraz przepisom krajowym o postępowaniu nakazowym na podstawie weksla ograniczających sąd wyłącznie do badania dokumentu wekslowego - z pominięciem treści stosunku podstawowego zawierającego potencjalnie nieuczciwe postanowienia umowne - przerzucając na konsumenta całą inicjatywę dowodową wykazania nieuczciwych warunków umowy czy niezachowania obowiązków informacyjnych przez przedsiębiorcę.

7. Wobec powstałych wątpliwości oraz mając na uwadze, że Trybunał nie miał jeszcze okazji wypowiedzieć się, czy w ramach postępowania nakazowego na podstawie weksla sąd krajowy może zbadać z urzędu ewentualnie nieuczciwe postanowienia umowy w przypadku, gdy – ze względu na abstrakcyjny charakter weksla – nie ma on „szerokiej wiedzy o okolicznościach w jakich doszło do zawarcia umowy oraz samej treści umowy”³, sąd krajowy postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy przepisy dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. (Dz. Urz. UE. L 1993 Nr 95, poz. 29 ze zm.) w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, zwłaszcza art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1, oraz przepisy dyrektywy 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. (Dz. Urz. UE. L 2008 Nr 133, poz. 66 ze zm.) w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG, zwłaszcza art. 17 ust. 1 i art. 22 ust. 1, należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie w dochodzeniu przez przedsiębiorcę (pożyczkodawcę) przeciwko konsumentowi (pożyczkobiorcy) roszczenia stwierdzonego dokumentem wekslowym, prawidłowo wypełnionym, w ramach postępowania nakazowego, określonego przepisami art. 485 § 2 kpc i nast., w zw. z art. 41 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U.2014.1497 j.t. ze zm.), ograniczające sąd krajowy wyłącznie do badania ważności zobowiązania wekslowego z punktu widzenia zachowania formalnych warunków weksla, z pominięciem stosunku podstawowego.”

³ Postanowienie odsyłające, str. 14.

3 RAMY PRAWNE

3.1 Uregulowania prawa unijnego

3.1.1 Dyrektywa Rady 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich

8. Artykuł 3 dyrektywy 93/13 stanowi:

„1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

2. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

[...]”.

9. Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 ma następujące brzmienie:

„1. Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków.

[...]”.

10. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„1. Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów Państwa Członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami.

[...]”.

3.1.2 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki

11. W niniejszej sprawie przedmiotem rozważań jest dyrektywa 2008/48/WE, która zastąpiła dyrektywę Rady 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego.⁴ Ma ona zastosowanie od dnia 11 czerwca 2010 r.

⁴ Dz. U. WE L 42 z 12.2.1987 r., s. 48 ze zm.

12. Motywy 9 i 10 dyrektywy 2008/48 stanowią:

„9. Pełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego. Dlatego państwa członkowskie nie powinny mieć możliwości utrzymywania ani wprowadzania przepisów krajowych innych niż ustanowione w niniejszej dyrektywie. Ograniczenia te jednak powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Tam, gdzie przepisy nie zostały zharmonizowane, państwa członkowskie powinny mieć swobodę utrzymywania i wprowadzania przepisów krajowych. [...]”.

10. Definicje zawarte w niniejszej dyrektywie określają zakres harmonizacji. Obowiązki państw członkowskich związane z wprowadzaniem w życie przepisów niniejszej dyrektywy powinny zatem być ograniczone do takiego zakresu, jaki wyznaczają te definicje. Niniejsza dyrektywa nie powinna jednak naruszać możliwości stosowania przez państwa członkowskie, zgodnie z prawem wspólnotowym, przepisów niniejszej dyrektywy w dziedzinach, które nie są objęte zakresem jej zastosowania. Państwo członkowskie mogłoby w ten sposób utrzymywać lub wprowadzać przepisy krajowe odpowiadające przepisom niniejszej dyrektywy lub niektórym jej przepisom w stosunku do umów o kredyt nieobjętych zakresem stosowania niniejszej dyrektywy, na przykład w stosunku do umów o kredyt w kwocie niższej niż 200 EUR lub wyższej niż 75000 EUR. [...]”.

13. Artykuł 17 ust. 1 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Przeniesienie praw”, ma następujące brzmienie:

„1. W przypadku gdy prawa kredytodawcy wynikające z umowy o kredyt lub sama umowa zostają przeniesione na stronę trzecią, konsument ma prawo powoływać się wobec cesjonariusza na wszelkie uprawnienia, jakie przysługiwały mu względem pierwotnego kredytodawcy, włącznie z potrąceniem wzajemnych roszczeń, jeżeli jest ono dopuszczalne w danym państwie członkowskim.

[...]”.

14. Artykuł 22 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Harmonizacja i bezwzględnie wiążący charakter niniejszej dyrektywy”, stanowi:

„1. W zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by konsumenci nie mogli zrzekać się praw przyznanych im na mocy przepisów prawa krajowego wprowadzających w życie niniejszą dyrektywę lub do niej się odnoszących.

3. Państwa członkowskie zapewniają ponadto, by przepisy, które przyjmują w celu wykonania niniejszej dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów, w szczególności poprzez włączenie wypłat lub umów o kredyt objętych zakresem zastosowania niniejszej dyrektywy do umów o kredyt, które z uwagi na swój charakter lub cel mogłyby stwarzać możliwości uniknięcia stosowania jej przepisów.

[...]”.

3.2 Przepisy krajowe

3.2.1 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (zwany dalej "kpc")⁵

15. Postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty jest regulowane w prawie polskim przez Kodeks postępowania cywilnego.

16. Zgodnie z art. 484¹ kpc, znajdującym się w jego rozdziale 2, zatytułowanym „Postępowanie nakazowe”:

„[...]”

§ 2. Sąd rozpoznaje sprawę w postępowaniu nakazowym na pisemny wniosek powoda zgłoszony w pozwie.

§ 3. Rozpoznanie sprawy następuje na posiedzeniu niejawnym.

[...]”.

17. Art. 485 § kpc stanowi:

„[...]”

§ 2. Sąd wydaje również nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksła, czeku, warrantu lub rewersu należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. [...].

§ 4. [...] Jeżeli nie dołączono oryginału weksła [...], przewodniczący wzywa powoda do ich złożenia pod rygorem zwrotu pozwu na podstawie art. 130.”

18. Art. 486 § 1 kpc stanowi:

„§ 1. W razie braku podstaw do wydania nakazu zapłaty, przewodniczący wyznacza rozprawę, chyba że sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu niejawnym.”

19. Art. 491 kpc stanowi:

„§ 1. Wydając nakaz zapłaty sąd orzeka, że pozwany ma w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zaspokoić roszczenie w całości wraz z kosztami albo wnieść w tym terminie zarzuty.

§ 2. Nakaz zapłaty wydany na podstawie weksła, warrantu, rewersu lub czeku może być w formie skróconej umieszczony na ich odpisie.

§ 3. Nakaz zapłaty doręcza się stronom; pozwanemu wraz z pozwem i załącznikami.”

⁵ Dz. U. 1964 nr 43 poz. 296 ze zm.

20. Art. 492 kpc stanowi:

„§ 1. Nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności. [...].

§ 3. Nakaz zapłaty wydany na podstawie weksla, [...] staje się natychmiast wykonalny po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. W razie wniesienia zarzutów sąd może na wniosek pozwanego wstrzymać wykonanie nakazu. [...].”

21. Art. 493 kpc stanowi:

„§ 1. Pismo zawierające zarzuty wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór, oraz pozostałe zarzuty przeciwko żądaniu pozwu, a także wszystkie okoliczności faktyczne i dowody na ich potwierdzenie. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

§ 2. Jeżeli pozew wniesiono na urzędowym formularzu, wniesienie zarzutów wymaga również zachowania tej formy.

[...]”.

22. Art. 494 kpc stanowi:

„§ 1. Sąd odrzuca zarzuty wniesione po upływie terminu, nieopłacone lub z innych przyczyn niedopuszczalne, jak również zarzuty, których braków pozwany nie usunął w terminie.

§ 2. Nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie zarzutów, ma skutki prawomocnego wyroku.”

23. Art. 495 § 1 kpc stanowi:

„W razie prawidłowego wniesienia zarzutów przewodniczący wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie ich powodowi.”

3.2.2 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny ⁶

24. Zgodnie z brzmieniem art. 385¹ kodeksu cywilnego:

„§ 1. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

§ 2. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie.

⁶ Dz. U. 1964 nr 16 poz. 93 ze zm.

§ 3. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

§ 4. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje.”

3.2.3 Ustawa prawo wekslowe z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe ⁷

25. Zgodnie z art. 101 prawa wekslowego:

„Weksel własny zawiera:

- 1) nazwę „weksel” w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono;
- 2) przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej;
- 3) oznaczenie terminu płatności;
- 4) oznaczenie miejsca płatności;
- 5) nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana;
- 6) oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksłu;
- 7) podpis wystawcy weksłu.”

3.2.4 Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim ⁸

26. Ustawa o kredycie konsumenckim zawiera przepisy, które wdrażają dyrektywę 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego, która to dyrektywa została uchylona i zastąpiona dyrektywą 2008/48/WE.

27. Zgodnie z treścią art. 41 tej ustawy:

„1. Weksel lub czek konsumenta wręczony kredytodawcy w celu spełnienia lub zabezpieczenia świadczenia wynikającego z umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzulę „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną.

2. W razie przyjęcia przez kredytodawcę weksla lub czeku niezawierającego klauzuli „nie na zlecenie” i przeniesienia takiego weksla lub czeku na inną osobę, kredytodawca jest zobowiązany do naprawienia poniesionej przez konsumenta szkody przez zapłatę weksla lub czeku.

3. Przepis ust. 2 stosuje się również, gdy weksel lub czek znalazł się w posiadaniu innej osoby wbrew woli kredytodawcy.

[...]”.

⁷ Dz.U. 1936 nr 37 poz. 282 ze zm.

⁸ Dz.U. 2011 nr 126 poz. 715 ze zm.

3.2.5 Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych⁹

28. Zgodnie z art. 19 ust. 4 tej ustawy:

„Trzy czwarte części opłaty pobiera się od pozwanego w razie wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu nakazowym.”

4 OBSERWACJE KOMISJI WZGLĘDEM PYTANIA PREJUDYCJALNEGO

4.1 Uregulowania krajowe dotyczące weksli oraz postępowania nakazowego na ich podstawie

29. Tytułem wstępu, Komisja pragnie zaznaczyć, że postępowanie nakazowe na podstawie weksła jest w Polsce bardzo popularnym sposobem dochodzenia roszczeń przez przedsiębiorców i banki. W związku z tym należy przybliżyć instytucję weksła i uregulowania dotyczące postępowania nakazowego na podstawie weksła, których zrozumienie jest kluczowe dla udzielenia odpowiedzi na zadane przez sąd krajowy pytanie.

30. Weksel jest papierem wartościowym, którego zasady wystawiania i obrotu reguluje w prawie polskim ustawa prawo wekslowe.

31. Ustawa ta wyróżnia dwa rodzaje weksli, tj. weksel własny i weksel trasowany.

32. Przedmiotem rozważań w niniejszej sprawie jest weksel własny, wystawiony *in blanco* celem zabezpieczenia wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki pomiędzy wystawcą weksła (pożyczkobiorcą) a remitentem (pożyczkodawcą).

33. Jak podkreśla sąd krajowy *„zobowiązanie wekslowe ma charakter abstrakcyjny, a więc jest oderwane od swej przyczyny prawnej (tzw. causa), stanowiącej gospodarczą przyczynę wystawienia weksła. (...) Z tego względu posiadacz weksła nie musi wykazać podstawy gospodarczej zobowiązania wekslowego ani tego, że ona w ogóle istniała.”*¹⁰

⁹ Dz.U. 2005 Nr 167 poz. 1398 ze zm.

¹⁰ Postanowienie odsyłające, str. 10; W tym względzie Komisja pragnie zaznaczyć, iż w sprawach z udziałem konsumenta, wydają się, że abstrakcyjny charakter weksła ulega osłabieniu/złagodzeniu w krajowym porządku prawnym. Świadczyć o tym może, po pierwsze, brzmienie art. 41 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim, zgodnie z którym weksel konsumenta wręczony kredytodawcy w celu zabezpieczenia umowy o kredyt konsumencki powinien zawierać klauzule „nie na zlecenie” lub inną równoznaczną. Po drugie, dopuszczenie - w drugiej fazie postępowania nakazowego z weksła - zarzutów ze stosunku podstawowego, w przypadku wniesienia przez konsumenta sprzeciwu od nakazu zapłaty (art. 493 § 1 kpc). Po trzecie wreszcie, wspomniane złagodzenie abstrakcyjnego charakteru weksła wydaje się wynikać z orzecznictwa krajowego (zob. wyrok Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 22 czerwca 2015 r., sygn. XVIII C 1151/15 i cyt. tam wyroki).

34. Postępowanie nakazowe, w tym postępowanie nakazowe na podstawie weksla jest uregulowane w prawie polskim przepisami Kodeksu postępowania cywilnego (art. 484¹-497 kpc).
35. Trybunał Konstytucyjny, w przytoczonym przez sąd krajowy wyroku z 2006 r., wskazał, iż postępowanie nakazowe „*ma na celu stworzenie jednolitej procedury, przeznaczonej do szybkiej realizacji roszczeń wynikających z dokumentu o wysokim stopniu pewności*”.¹¹
36. W postępowaniu tym wyróżnia się dwa etapy.
37. W pierwszym etapie dochodzi do wszczęcia postępowania, które następuje na pisemny wniosek powoda zgłoszony w pozwie, do którego konieczne jest dołączenie oryginału weksla (art. 484¹ § 2 kpc i art. 485 § 2 kpc). Nie jest za to wymagane załączenie dodatkowych dokumentów w celu uzasadnienia roszczenia powoda, takich jak na przykład umowa pożyczki.
38. Wynika to z faktu, że postępowanie nakazowe - jak podkreśla sąd krajowy - opiera się na założeniu, że podstawa faktyczna roszczenia została już udowodniona za pomocą dołączonego do pozwu weksla. Założenie to „*pozwała (...) zawęzić powodowi materiał dowodowy do swoistego minimum (weksla), bez potrzeby udowodnienia rzeczywistych podstaw istniejącego roszczenia (np. umowy pożyczki konsumenckiej)*”.¹² W tym przejawia się również samodzielny i abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego.¹³
39. Rozpoznanie sprawy w pierwszej fazie postępowania następuje na posiedzeniu niejawnym (art. 484¹ § 3 kpc), bez udziału stron sporu.
40. Na tym etapie postępowania sąd bada, czy istnieją podstawy do wydania nakazu zapłaty, tj. czy weksel został „*należycie wypełniony*” oraz czy jego „*prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości*” (art. 485 § 2 kpc). Oznacza to, że sąd jest zobowiązany jedynie do zbadania, czy zostały spełnione przesłanki formalne weksla określone w przepisach prawa wekslowego (w szczególności art. 10 i 101 prawa wekslowego). W konsekwencji, jeżeli weksel spełnia określone wymogi formalne, to - jak podkreśla sąd krajowy -

¹¹ Wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 stycznia 2006 r., sygn. SK 55/04. Jednocześnie sąd krajowy zaznacza, iż rozważania Trybunału Konstytucyjnego dotyczące przepisów o postępowaniu nakazowym były także przedmiotem oceny przez pryzmat zgodności z Konstytucją, choć w ograniczonym zakresie i nie przez pryzmat ich zgodności z art. 76 Konstytucji, którego norma wyznacza zakres ochrony konsumentów.

¹² Postanowienie odsyłające, str. 8.

¹³ A. Szpunar, "Sądowe dochodzenie roszczeń z weksla", Rejent Nr 5 - maj 1995 r., str. 12.

„przepis ten [tj. art. 485 § 2 kpc] rozumiany jest powszechnie, iż na sądzie spoczywa obowiązek wydania nakazu zapłaty [na jego] podstawie (...), z pominięciem treści stosunku podstawowego”.¹⁴

41. *A contrario*, można więc wywnioskować, iż w razie niespełnienia którejs z przesłanek formalnych, sąd nie wyda nakazu zapłaty.¹⁵
42. Nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie zarzutów, ma skutki prawomocnego wyroku, korzysta więc z powagi rzeczy osądzonej (art. 353² kpc w zw. z art. 494 § 2 kpc). Dodatkowo, wyjątkowy charakter nakazu zapłaty przejawia się w tym, że od chwili wydania stanowi on tytuł zabezpieczenia. Tytuł ten jest wykonalny - bez konieczności nadawania mu klauzuli wykonalności - po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia, czyli 14 dni od prawidłowego doręczenia nakazu pozwanemu (art. 492 § 1 kpc i art. 492 § 3 kpc).
43. Od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla pozwany może wnieść zarzuty w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu (art. 491 § 1 kpc).
44. Prawidłowe wniesienie zarzutów rozpoczyna drugi etap postępowania nakazowego.
45. Pismo zawierające zarzuty pozwany ma obowiązek wnieść do sądu, który wydał nakaz zapłaty. Powinien w nim wskazać w pierwszej kolejności, czy zaskarża nakaz w całości, czy w części, przedstawić zarzuty, okoliczności faktyczne sprawy oraz dowody na ich poparcie (art. 493 § 1 kpc). Jednakże, „(s)ąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w zarzutach bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności”. Ponadto, pozwany ma obowiązek uiścić trzy czwarte opłaty sądowej od zarzutów.¹⁶ A zatem „dla konsumenta wnoszącego zarzuty, ważny jest nie tylko moment, w którym powinien wnieść zarzuty ale także istotne jest zachowanie określonej formy tych zarzutów”.¹⁷

¹⁴ Postanowienie odsyłające, str. 8.

¹⁵ W tym względzie pojawia się pytanie, czy art. 486 kpc można interpretować w ten sposób, że w razie wątpliwości, co do prawdziwości czy treści weksla sąd może na tym etapie postępowania nakazowego skierować sprawę do rozpatrzenia w postępowaniu zwykłym. Zob. D. Zawistowski, Komentarz do art. 486 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex Komentarze; Zob. również wyrok Sądu Rejonowego w Siemianowicach Śląskich z dnia 12 grudnia 2016 r., sygn. I C 741/16.

¹⁶ Zgodnie z art. 19 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r., Dz.U. 2005 nr 167 poz. 1398.

¹⁷ Postanowienie odsyłające, str. 8.

46. Pozwany może również przy wnoszeniu zarzutów od nakazu zapłaty wnioskować w swoim piśmie o wstrzymanie jego wykonalności (art. 492 § 3 kpc).
47. W związku z powyższym, jak podkreśla sąd krajowy, „*dopiero w tzw. drugiej fazie postępowania, wywołanego wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty, dłużnik wekslowy może podnosić zarówno zarzuty będące środkiem obrony przeciwko zobowiązaniu wekslowemu, w tym również zarzuty dotyczące tzw. stosunku podstawowego - np. umowy pożyczki konsumenckiej*”.¹⁸
48. W razie prawidłowego wniesienia zarzutów przewodniczący wyznacza rozprawę i zarządza doręczenie ich powodowi. Po jej przeprowadzeniu sąd wydaje wyrok, w którym nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza (art. 495 § 1. i art. 496 kpc).
49. Z powyższego wynika, iż „*podstawowymi cechami postępowania nakazowego toczącego się na podstawie weksla są jego znaczne uproszczenie, szybkość, formalizm, surowość odpowiedzialności, wreszcie przywileje w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym, jakie ma nakaz od chwili jego wydania*”.¹⁹
50. Ponadto, nie budzi wątpliwości, że dochodzenie roszczeń w tym postępowaniu jest korzystne dla pożyczkodawcy, o czym może świadczyć chociażby fakt, iż w okresie od 2005 r. do 2016 r. powód uzyskał na tej podstawie około 145.000 nakazów zapłaty.²⁰

4.2 Co do istoty

51. Poprzez swoje pytanie sąd krajowy zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz art. 17 ust. 1 i art. 22 dyrektywy 2008/48 nie stoją na przeszkodzie przepisom krajowym umożliwiającym zabezpieczanie roszczeń z umowy pożyczki konsumenckiej za pomocą weksła oraz przepisom krajowym o postępowaniu nakazowym na podstawie weksła, ograniczających sąd krajowy wyłącznie do badania ważności zobowiązania wekslowego z punktu widzenia zachowania formalnych warunków weksła, bez możliwości zbadania z urzędu – przed wydaniem nakazu zapłaty – umowy będącej podstawą roszczenia z weksła – w przypadku, gdy sąd „*nie ma*

¹⁸ Postanowienie odsyłające, str. 8.

¹⁹ A. Szpunar, "Sądowe dochodzenie roszczeń z weksła", Rejent Nr 5 - maj 1995 r., str. 10.

²⁰ Postanowienie odsyłające, str. 4, przypis 5.

szerokiej wiedzy o okolicznościach w jakich doszło do zawarcia umowy oraz samej treści umowy, tym samym nie wie czy zachowane zostały np. obowiązki informacyjne wymagane w art. 5 i 10 dyrektywy 2008/48”²¹ oraz czy rzeczona umowa nie zawiera nieuczciwych postanowień umownych w świetle dyrektywy 93/13.

52. W celu udzielenia odpowiedzi na pytanie sądu krajowego należy przypomnieć w pierwszej kolejności zasady wynikające z utrwalonego orzecznictwa Trybunału w dziedzinie ochrony konsumentów. W drugiej kolejności należy ustalić, czy przepisy krajowe, takie jak te będące przedmiotem postępowania głównego, są zgodne z literą i duchem dyrektyw 93/13 i 2008/48, których celem jest zapewnienie skutecznej ochrony konsumentów.

4.2.1 Ocena zgodności przepisów krajowych z dyrektywą 93/13

4.2.1.1 Zasady w dziedzinie ochrony konsumenta wynikające z orzecznictwa

53. Po pierwsze, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, iż konsument jest słabszą stroną umowy niż przedsiębiorca²², zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi się on na warunki umowy zredagowane wcześniej przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść.²³
54. Po drugie, biorąc pod uwagę tę słabszą pozycję jednej ze stron, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi, że nieuczciwe warunki umowne nie są wiążące dla konsumentów. Jak wynika z orzecznictwa, jest to przepis bezwzględnie wiążący²⁴, który zmierza do zastąpienia formalnej równowagi praw i obowiązków stron, ustanowionej w umowie, równowagą rzeczywistą, która przywraca równość stron.²⁵
55. Po trzecie, aby zagwarantować ochronę, która jest celem dyrektywy 93/13, Trybunał wielokrotnie podkreślał, że istniejącą nierówność między konsumentem a przedsiębiorcą

²¹ Postanowienie odsyłające, str. 14.

²² Podkreślenie dodane przez Komisję.

²³ Wyrok Trybunału z dnia 27 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych od C-240/98 do C-244/98, *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, EU:C:2000:346, pkt 25.

²⁴ Podkreślenie dodane przez Komisję.

²⁵ Wyrok Trybunału z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-168/05, *Mostaza Claro*, EU:C:2006:675, pkt 36.

może zostać zrównoważona jedynie poprzez czynną interwencję podmiotu niebędącego stroną umowy.²⁶

56. W świetle tych zasad Trybunał orzekł, że sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają charakter nieuczciwy, i dokonując takiego badania, zniwelował brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą.²⁷
57. Zbadanie przez sąd z urzędu, czy dane postanowienie umowne jest nieuczciwe, stanowi, zdaniem Trybunału, „*środek pozwalający na osiągnięcie celu wskazanego w art. 6 dyrektywy 93/13, polegającego na zapobieżeniu sytuacjom, w których indywidualny konsument byłby związany nieuczciwymi warunkami umowy, a jednocześnie przyczynia się do osiągnięcia celu wymienionego w art. 7 tej dyrektywy, jako że badanie takie może stanowić czynnik odstrasżający, powodujący zaprzestanie stosowania przez przedsiębiorców w umowach zawieranych z konsumentami nieuczciwych warunków*”.²⁸
58. Ponadto Trybunał uznał, że „*szczególne cechy postępowania sądowego, toczącego się w ramach prawa krajowego pomiędzy sprzedawcą lub dostawcą a konsumentem, nie mogą wpływać na ochronę prawną, z której powinien korzystać konsument na podstawie przepisów dyrektywy*”.²⁹ Z kolei odnośnie artykułu 3 dyrektywy 93/13, Trybunał stwierdził, że aby zapewnić zamierzoną przez unijnego ustawodawcę ochronę konsumenta, sąd krajowy jest zobowiązany – w każdym wypadku i niezależnie od przepisów prawa krajowego – zbadać, czy sporne postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione.³⁰
59. Należy jednak zaznaczyć, że obowiązek sądu do orzekania z urzędu w ramach krajowego postępowania nakazowego został uwarunkowany posiadaniem przez niego niezbędnych informacji na temat okoliczności prawnych i faktycznych.³¹

²⁶ Ww. wyrok w sprawach połączonych od C-240/98 do C-244/98, *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, pkt 27.

²⁷ Wyrok Trybunału z dnia 4 czerwca 2009 r. w sprawie C-243/08, *Pannon GSM*, EU:C:2009:350, pkt 31.

²⁸ Wyrok Trybunału z dnia 21 listopada 2002 r. w sprawie C-473/00, *Cofidis*, EU:C:2002:705, pkt 32 i cyt tam ww. wyrok w sprawach połączonych od C-240/98 do C-244/98, *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, pkt 28.

²⁹ Ww. wyrok w sprawie *Pannon GSM*, pkt 34.

³⁰ Wyrok Trybunału z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie C-137/08, *VB Pénzügyi Lízing*, EU:C:2010:659, pkt 51.

³¹ Ww. wyrok w sprawie *Pannon GSM*, pkt 32.

60. Jednakże w sprawie VB Pénzügyi Lízing Trybunał uznał, że „sąd krajowy zobowiązany jest przeprowadzić z urzędu dochodzenie w celu ustalenia, czy postanowienie umowne określające wyłączną właściwość miejscową sądu, zamieszczone w umowie pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, jest objęte zakresem zastosowania dyrektywy 93/13, i jeżeli jest nim objęte – zobowiązany jest z urzędu zbadać, czy postanowienie to ewentualnie ma nieuczciwy charakter”.³²
61. Należy w tym względzie przypomnieć stanowisko rzecznika generalnego Trstenjak w sprawie C-618/10, Banco Español de Crédito S. A., zgodnie z którym o ile pożądanego z punktu widzenia ochrony konsumenta wydaje się zastosowanie rozwiązania przyjętego w sprawie VB Pénzügyi Lízing do postępowania w sprawie Banco Español de Crédito S. A., to jednak okazuje się to niemożliwe ze względu na m. in. odmienną sytuację procesową.³³
62. W wyroku w sprawie C-618/10, Banco Español de Crédito S. A., Trybunał podzielił to stanowisko stwierdzając, iż „niniejsza sprawa różni się od t(ej), któr(a) doprowadził(a) do wydania wyrok(u) (...) VB Pénzügyi Lízing, tym, że dotyczy ona definicji zadań sądu krajowego na mocy przepisów dyrektywy 93/13, w ramach postępowania w sprawie nakazu zapłaty, przed sprzeciwem wniesionym przez konsumenta”³⁴ – podobnie, jak to ma miejsce w postępowaniu głównym – a nie w ramach postępowania kontradiktoryjnego wszczętego w następstwie sprzeciwu konsumenta od nakazu zapłaty, jak to miało miejsce w sprawie VB Pénzügyi Lízing.
63. Niemniej jednak Trybunał stwierdził, że „dyrektywę 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż sprzeciwia się ona przepisom państwa członkowskiego (...), które nie zezwalają sądowi rozpatrującemu pozew o wydanie nakazu zapłaty na dokonanie oceny z urzędu, in limine litis ani na żadnym innym etapie postępowania – mimo że dysponuje on niezbędnymi w tym celu elementami prawnymi i faktycznymi – nieuczciwego charakteru warunku znajdującego się w umowie zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem w braku sprzeciwu wniesionego przez tego ostatniego”.³⁵

³² Ww wyrok w sprawie VB Pénzügyi Lízing, pkt 56.

³³ Opinia rzecznika generalnego Trstenjak z dnia 14 lutego 2012 r. w sprawie C-618/10, Banco Español de Crédito SA, EU:C:2012:74, pkt 34-36.

³⁴ Wyrok Trybunału z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie C-618/10, Banco Español de Crédito SA, EU:C:2012:349, pkt 45. Podkreślenie dodane przez Komisję.

³⁵ Ibidem, pkt 57.

64. Jak słusznie zauważa sąd krajowy „*odmienność niniejszej sprawy od Banco Español de Crédito S. A., sprowadza się do tego, iż hiszpański sąd miał możliwość podjęcia wątpliwości co do treści umów konsumenckich (stosunków podstawowych), gdyż dokumentami tymi dysponował*”.³⁶
65. W związku z odmiennymi okolicznościami niniejszej sprawy, pojawia się więc pytanie, czy wyrok Trybunału w sprawie Banco Español de Crédito S. A. ma zastosowanie do sprawy w postępowaniu głównym w sytuacji, gdy sędzia krajowy „*nie ma szerokiej wiedzy o okolicznościach w jakich doszło do zawarcia umowy oraz samej treści umów, tym samym nie wie czy zachowane zostały np. obowiązki informacyjne wymagane w art. 5 i 10 dyrektywy 2008/48, a także czy nie została zachwiana znacząco równowaga w umowie pożyczki konsumenckiej oceniana w świetle treści art. 3 dyrektywy 93/13.*”³⁷
66. W celu udzielenia odpowiedzi na powyższe pytanie, należy zatem zbadać, czy przepisy krajowe dotyczące postępowania nakazowego na podstawie weksla nie naruszają skuteczności ochrony zagwarantowanej konsumentowi na podstawie dyrektywy 93/13.

4.2.1.2 Ocena zgodności krajowych przepisów z zasadą skuteczności

67. Tytułem wstępu należy zaznaczyć, że dyrektywa 93/13 nie zawiera żadnej wskazówki dotyczącej odzyskiwania wierzytelności powstałych w wyniku zawarcia umowy pożyczki z konsumentami.
68. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, w braku harmonizacji mechanizmów krajowych odzyskiwania wierzytelności bezspornych, sposoby realizacji krajowych postępowań nakazowych należą do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady ich autonomii proceduralnej. Przy czym Trybunał podkreślił, że sposoby te nie są mniej korzystne niż w przypadku podobnych spraw o charakterze krajowym (zasada równoważności) oraz że nie uniemożliwiają lub nie czynią nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentom przez prawo Unii (zasada skuteczności).³⁸

³⁶ Postanowienie odsyłające, str. 12.

³⁷ Postanowienie odsyłające, str. 14.

³⁸ Ww. wyrok w sprawie C-618/10, *Banco Español de Crédito SA*, pkt 46 i cyt. tam wyroki.

69. W odniesieniu do zasady równoważności, Komisja nie dysponuje żadnym elementem mogącym wzbudzać wątpliwości co do zgodności z nią przepisów będących przedmiotem postępowania głównego.
70. W odniesieniu do zasady skuteczności, należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada ta wymaga, aby stosowanie prawa Unii nie było niemożliwe lub nadmiernie utrudnione. W każdym przypadku analiza skuteczności przepisu proceduralnego prawa krajowego uwzględniać musi miejsce tego przepisu w całym postępowaniu, tryb tego postępowania i jego szczególne cechy przed różnymi sądami krajowymi.³⁹
71. Należy zatem ustalić, czy opisane już w swych głównych zarysach krajowe postępowanie nakazowe na podstawie weksła nadmiernie nie utrudnia lub praktycznie nie uniemożliwia zapewnienia skuteczności (*effet utile*) ochrony przyznanej konsumentom dyrektywą 93/13 (zob. pkt 34 - 50 niniejszych uwag).
72. Po pierwsze należy podkreślić, że w celu zapewnienia wierzycielom wekslowym uproszczonego i przyspieszonego realizowania praw z weksła, art. 485 § 2 kpc przewiduje, iż muszą oni dołączyć do pozwu wyłącznie wypełniony weksel, którego prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. Przepis ten „*pozwała (...) zawęzić powodowi materiał dowodowy do swoistego minimum (weksła), bez potrzeby udowodnienia rzeczywistych podstaw istniejącego roszczenia (np. umowy pożyczki konsumenckiej)*” (zob. pkt 38, 40 uwag).
73. Z art. 485 § 2 kpc wynika zatem, iż „*kognicja sądu w pierwszej fazie postępowania nakazowego jest ograniczona. Sprowadza się do stwierdzenia istnienia podstaw do wydania nakazu zapłaty, które są określone w art. 485 kpc. Istnienie tych podstaw [in casu weksła] na tyle uprawdopodobnia zasadność powództwa, że z woli ustawodawcy nakłada na sąd obowiązek wydania nakazu zapłaty, bez dalszego merytorycznego badania zasadności powództwa*”.⁴⁰ Innymi słowy, „*(...) decydująca dla wydania nakazu zapłaty, pozostaje wyłącznie ocena prawidłowości wystawienia weksła, wedle*

³⁹ Ibidem, pkt 49.

⁴⁰ D. Zawistowski, Komentarz do art. 485 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex Komentarze i cyt tam uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 97/04; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 25 marca 2013 r., sygn. VI ACa 1278/12 cytowany w przypisie 8 postanowienia odsyłającego, str. 7.

[formalnych] *przesłanek określonych w przepisach art. 1 i nast. oraz 101 prawa wekslowego. (...)*".⁴¹

74. Po drugie, nakaz zapłaty wydany na podstawie weksła ma skutki prawomocnego wyroku i jest wykonalny bez konieczności nadawania mu klauzuli wykonalności.
75. Po trzecie, mimo, iż zgodnie z art. 493 kpc pozwany może wnieść sprzeciw od nakazu zapłaty, to - jak wynika z obserwacji poczynionych w pkt. 43 i 45 niniejszych uwag, wniesienie sprzeciwu jest nadmiernie utrudnione ze względu na przewidziany w tym celu krótki, dwutygodniowy termin, konieczność spełnienia określonych przesłanek formalnych oraz wymóg opłacenia kosztów sądowych.⁴²
76. Zdaniem Komisji - w przypadku takim, jak to ma miejsce w sprawie głównej - istnieje więc realne ryzyko, że konsument (dłużnik wekslowy) nie złoży rzeczzonego sprzeciwu ze względu na rygorystyczne warunki, jakie musiałby spełnić w tym celu.
77. W tym względzie należy przypomnieć, że ochrona konsumenta zagwarantowana na podstawie dyrektywy 93/13 nie może zostać uzależniona od wniesienia przez niego sprzeciwu od wydanego nakazu zapłaty, „w szczególności z uwagi na okoliczność, że istnieje realne niebezpieczeństwo, iż nie jest konsument świadom swoich praw lub napotyka trudności w ich egzekwowaniu”.⁴³
78. W związku z tym należy stwierdzić, że ograniczenie kompetencji sędziego krajowego do zbadania jedynie formalnych przeszkód do wydania nakazu zapłaty bez możliwości zbadania z urzędu – przed wydaniem nakazu zapłaty – nieuczciwego charakteru warunków umowy będącej podstawą roszczenia z weksła, doprowadziłoby do znacznego ryzyka, że konsument byłby związany nieuczciwym warunkiem umownym.
79. Ponadto, Komisja uważa, że takie ryzyko nie może być uzasadnione przyspieszonym i uproszczonym charakterem postępowania nakazowego, gdyż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „szczególne cechy postępowania sądowego, toczącego się w ramach prawa krajowego pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, nie mogą stanowić elementu mogącego osłabiać ochronę prawną, z której powinien korzystać konsument na podstawie przepisów dyrektywy 93/13.”⁴⁴

⁴¹ Postanowienie odsyłające, str. 7-8.

⁴² Ww. wyrok w sprawie C-618/10, *Banco Español de Crédito SA*, pkt 54.

⁴³ Ww. wyroki w sprawie *Océano Grupo Editorial i Salvat Editores*, pkt 26 oraz w sprawie *Cofidis*, pkt 32 – 33.

⁴⁴ Ww. wyrok w sprawie *Banco Español de Crédito SA*, pkt 55.

80. W tych okolicznościach Komisja stwierdza, że przepisy krajowe będące przedmiotem postępowania głównego nie wydają się zgodne z zasadą skuteczności w zakresie, w jakim czynią niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym stosowanie ochrony, jaką dyrektywa 93/13 zamierza przyznać konsumentom w sporach wszczętych przez przedsiębiorców przeciwko konsumentom.

4.2.2 Ocena zgodności przepisów krajowych z dyrektywą 2008/48

81. W ocenie sądu krajowego, wykładni wymagają przepisy dyrektywy 2008/48, zwłaszcza jej art. 17 ust.1 i 22 ust.1, w świetle motywów 9 i 10 tej dyrektywy pod kątem tego, czy nie stoją one na przeszkodzie przepisom krajowym umożliwiającym zabezpieczanie roszczeń z umowy pożyczki konsumenckiej za pomocą weksla oraz przepisom o postępowaniu nakazowym na podstawie weksla.
82. Tytułem wstępu, należy zauważyć, iż zgodnie z treścią art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 *„(w) zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie”*.
83. W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że *„(z) dokonywanej w świetle motywów 9 i 10 dyrektywy 2008/48 wykładni art. 22 ust. 1 tej dyrektywy wynika, że jeśli chodzi o umowy o kredyt wchodzące w zakres jej stosowania, przewiduje ona pełną harmonizację i – jak wynika z tytułu rzeczoności art. 22 – ma charakter bezwzględnie wiążący, co należy rozumieć w ten sposób, że w dziedzinach, których harmonizacja ta dotyczy, państwa członkowskie nie są uprawnione do utrzymywania lub wprowadzania przepisów krajowych innych niż przewidziane w tej dyrektywie”*.⁴⁵
84. Przy czym zgodnie z motywem 9 dyrektywy 2008/48 *„(o) graniczenia te jednak powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Tam, gdzie przepisy nie zostały zharmonizowane, państwa członkowskie powinny mieć swobodę utrzymywania i wprowadzania przepisów krajowych.”*

⁴⁵ Wyrok z dnia 12 lipca 2012 r. w sprawie C-602/10, *SC Volksbank România SA*, EU:C:2012:443, pkt 38.

85. W tym względzie należy zauważyć, że z treści art. 2 ust. 1 dyrektywy 2008/48 jasno wynika, że niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do umów o kredyt⁴⁶. Jednak, art. 1 niniejszej dyrektywy stanowi, iż „(c)elem niniejszej dyrektywy jest harmonizacja niektórych aspektów⁴⁷ przepisów ustawowych, wykonawczych i procedur administracyjnych państw członkowskich, dotyczących umów o kredyt konsumencki”.
86. W związku z tym, że dyrektywa 2008/48 - w przeciwieństwie do dyrektywy 87/102⁴⁸ - nie odnosi się wyraźnie do możliwości zabezpieczania roszczeń z umowy pożyczki konsumenckiej za pomocą weksła, można wywnioskować, iż aspekt ten nie został objęty zakresem harmonizacji dyrektywy 2008/48.
87. Z powyższego wynika, iż państwa członkowskie mogą na przykład utrzymywać lub wprowadzać krajowe przepisy w sprawie zabezpieczeń roszczeń z umowy pożyczki konsumenckiej za pomocą weksla pod warunkiem jednak, że przepisy te są zgodne z prawem Unii, w tym z postanowieniami dyrektywy 2008/48, w szczególności z art. 17 ust. 1 oraz art. 22 tej dyrektywy.
88. Należy więc ustalić, czy przepisy krajowe, takie jak te będące przedmiotem w postępowaniu głównym, nie są sprzeczne z rzeczonymi przepisami dyrektywy 2008/48.

4.2.2.1 W przedmiocie art. 17 ust. 1 dyrektywy 2008/48

89. Po pierwsze, w odniesieniu do art. 17 ust. 1 dyrektywy 2008/48 sąd krajowy zmierza do uzyskania wytycznych, co do tego, czy rozpatrywanym krajowym przepisom proceduralnym stoi na przeszkodzie art. 17 ust. 1 dyrektywy 2008/48. W tym względzie sąd krajowy podkreśla, iż „(w)ykładnia tego przepisu (art. 17 ust. 1) sugeruje, iż przed konsumentem otwiera się nieograniczona możliwość podnoszenia wszelkich zarzutów z umowy kredytu konsumenckiego łączącego go z następcą prawnym kredytodawcy.”⁴⁹

⁴⁶ Zgodnie z art. 3, lit. c) dyrektywy 2008/48 „umowa o kredyt oznacza umowę, na mocy której kredytodawca udziela kredytu konsumenckiego lub daje przyrzeczenie udzielenia kredytu konsumenckiego w formie (...) pożyczki (...)”.

⁴⁷ Podkreślenie dodane przez Komisję.

⁴⁸ Zgodnie z artykułem 10 dyrektywy 87/102 „Państwa Członkowskie, które w związku z umowami kredytu zezwalają konsumentowi na: a) dokonywanie wpłat za pomocą weksli, włączając skrypt dłużny; b) udzielanie gwarancji za pomocą weksli, włączając skrypt dłużny oraz czeki, gwarantują, że konsument jest wystarczająco chroniony podczas korzystania z tych dokumentów w tych celach.”

⁴⁹ Postanowienie odsyłające, str. 11.

90. Według Komisji nie ma konieczności udzielenia odpowiedzi w odniesieniu do tego aspektu pytania ponieważ, jak wynika z jego treści przepis ten ma zastosowanie „w przypadku gdy prawa kredytodawcy wynikające z umowy o kredyt lub sama umowa zostają przeniesione na stronę trzecią”. W takiej sytuacji „konsument ma prawo powoływać się wobec cesjonariusza na wszelkie uprawnienia, jakie przysługiwały mu względem pierwotnego kredytodawcy, włącznie z potrąceniem wzajemnych roszczeń, jeżeli jest ono dopuszczalne w danym państwie członkowskim.”
91. Tymczasem, w opisie stanu faktycznego przedstawionego przez sąd krajowy nic nie wskazuje na to, że pożyczkodawca (powód) przeniósł prawa wynikające z umowy pożyczki zawartej z pożyczkobiorcą (pozwany) na stronę trzecią. Przeciwnie z tego opisu jasno wynika, że powód nadal jest pierwszym wierzycielem wekslowym.⁵⁰
92. Z powyższego wynika, że art. 17 ust. 1 dyrektywy 2008/48 nie ma zastosowania w okolicznościach takich jak te, które wystąpiły w postępowaniu głównym.

4.2.2.2 W przedmiocie art. 22 ust. 2 i 3 dyrektywy 2008/48

93. W odniesieniu do art. 22 dyrektywy 2008/48, którego przepisy mają charakter bezwzględnie wiążący, Komisja uważa, że ust. 2 i 3 tego artykułu są szczególnie istotne dla udzielenia odpowiedzi na zadane przez sąd krajowy pytanie.
94. Po pierwsze, artykuł 22 ust. 2 nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, „by konsumenci nie mogli zrzekać się praw przyznanych im na mocy przepisów prawa krajowego wprowadzających w życie dyrektywę 2008/48 lub do niej się odnoszących”.

⁵⁰ W tym względzie należy podkreślić, że gdyby doszło do rzeczonożego przeniesienia byłoby ono sprzeczne z treścią art. 41 ust.1 ustawy o kredycie konsumenckim. Przepis ten bowiem - „*zmierzaj(ąc) do ochrony interesów konsumenta przed utratą przysługujących mu uprawnień w razie zaciągnięcia przezeń zobowiązań wekslowych*” (zob. przypis 25 postanowienia odsyłającego, str. 12) – zakazuje cedowania weksła wystawionego przez konsumenta w celu zabezpieczenia roszczeń pożyczkodawcy na stronę trzecią. Ponadto, Komisja rozumie wywód sędziego krajowego dotyczący art. 17 ust. 1 dyrektywy 2008/48 w ten sposób, że sąd ten zakłada, że skoro artykuł 17 ust. 1 dopuszcza możliwość powoływania się na postanowienia umowy w przypadku przeniesienia praw kredytodawcy wynikających z umowy na stronę trzecią, to tym bardziej taka możliwość powinna istnieć, kiedy nie doszło do rzeczonożego przeniesienia. Zdaniem sędziego krajowego, zasada ta, tj. możliwość powoływania się na postanowienia umowy, powinna również stosować się do umowy zabezpieczonej za pomocą weksła wystawionego przez konsumenta. Przy czym sędzia krajowy podkreśla, iż „*nadal nie jest rozwiązana kwestia abstrakcyjności zobowiązania wekslowego*”. W tym względzie należy zauważyć, iż orzecznictwo krajowe wydaje się dopuszczać badanie przez sąd z urzędu treści stosunku podstawowego, w przypadku dochodzenia przez pierwszego wierzyciela należności z weksła in blanco - z uwagi na złagodzenie abstrakcyjnego charakteru weksła (zob. wyrok Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 22 czerwca 2015 r., sygn. XVIII C 1151/15 i cyt. tam wyroki; wyrok Sądu Rejonowego w Siemianowicach Śląskich dnia 12 grudnia 2016 r., sygn. I C 741/16). Odnośnie abstrakcyjnego charakteru weksła, zob. również przypisy 10 i 56 niniejszych uwag.

95. W świetle powyższego przepisu pojawia się pytanie, czy wystawienie przez pożyczkobiorcę (konsumenta) weksla w celu zabezpieczenia umowy może doprowadzić – ze względu na abstrakcyjny charakter weksla – do zrzeczenia się przez konsumenta ochrony zagwarantowanej dyrektywą 2008/48, w szczególności jeśli chodzi o wykonanie obowiązków informacyjnych nałożonych na pożyczkodawcę w art. 5 i 10 tej dyrektywy.
96. W tym względzie należy przypomnieć, *„iż konsument znajduje się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzi on się na postanowienia umowne sporządzone uprzednio przez przedsiębiorcę, nie mając wpływu na ich treść”*. W konsekwencji (...) *„uwagi poprzedzające zawarcie umowy i towarzyszące owemu zawarciu, związane z warunkami umownymi i konsekwencjami owego zawarcia, mają dla konsumenta fundamentalne znaczenie. To w szczególności na podstawie tych właśnie informacji konsument podejmuje decyzję, czy zamierza związać się warunkami sformułowanymi uprzednio przez przedsiębiorcę”*.⁵¹
97. W świetle tych rozważań Trybunał stwierdził, że *„skuteczna ochrona konsumenta nie mogłaby zostać osiągnięta, gdyby sąd krajowy nie miał kompetencji do dokonania z urzędu oceny poszanowania wymogów wynikających z norm prawa Unii obowiązujących w dziedzinie ochrony konsumentów”*. Sąd krajowy jest *„zatem zobowiązany do zapewnienia skuteczności (effet utile) ochrony konsumentów, której zagwarantowanie jest celem przepisów dyrektywy 2008/48”*.⁵²
98. Ponadto, *„szczególne cechy postępowania sądowego, toczącego się w ramach prawa krajowego pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, nie mogą stanowić elementu mogącego osłabiać ochronę prawną, z której powinien korzystać konsument na podstawie przepisów dyrektywy 93/13”*.⁵³ Przepisy art. 22 ust. 2 i 3 dyrektywy 2008/48 opierają się na analogicznym rozumowaniu, gdyż mają one na celu zapewnienia skutecznej ochrony konsumentów.⁵⁴

⁵¹ Wyrok Trybunału z dnia z dnia 21 kwietnia 2016 r. w sprawie C-377/14, *Radlinger*, EU:C:2016:283, pkt 63 i 64.

⁵² Ibidem, pkt 66 i 70 oraz cytowany tam wyrok z dnia 4 października 2007 r. w sprawie C-429/05, *Rampion i Godard*, EU:C:2007:575, pkt 61, 65.

⁵³ Ww. wyrok *Banco Español de Crédito SA*, pkt 55.

⁵⁴ Ww. wyrok w sprawie *Radlinger*, pkt 70.

99. W tym względzie Komisja w swoich uwagach w sprawach CD Consulting C-558/13 i C-328/14⁵⁵ podkreślała, iż głównym czynnikiem ryzyka dotyczącym ochrony konsumentów wydaje się być abstrakcyjny charakter zobowiązania wekslowego – oderwanego od swej przyczyny prawnej (tzw. causa) – który ogranicza sąd wyłącznie do oceny spełnienia wymogów formalnych weksła, bez możliwości zbadania istnienia czy treści stosunku podstawowego, tj. umowy pożyczki konsumenckiej (zob. powyżej pkt 33, 38, 40).
100. Istniałoby zatem ryzyko, że wystawienie przez pożyczkobiorcę (konsumenta) weksła jako zabezpieczenia roszczeń z umowy pożyczki pozbawiłoby go korzyści z ochrony zamierzonej dyrektywą 2008/48, poprzez uniemożliwienie sądowi zbadania z urzędu, czy zachowane zostały przez pożyczkodawcę wszystkie obowiązki informacyjne, jakie nakłada na niego ta dyrektywa.
101. W zawiązku w powyższym, Komisja uważa, iż poszanowanie abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego byłoby sprzeczne z celem dyrektywy 2008/48, która dąży do zagwarantowania konsumentom skutecznej ochrony, jak i z orzecznictwem Trybunału w tej dziedzinie.⁵⁶
102. Po drugie, art. 22 ust. 3 dyrektywy 2008/48 stanowi, że „*(p)añstwa członkowskie zapewniają ponadto, by przepisy, które przyjmują w celu wykonania niniejszej dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów*⁵⁷, w szczególności poprzez włączenie wypłat lub umów o kredyt objętych zakresem zastosowania niniejszej dyrektywy do umów o kredyt, które z uwagi na swój charakter lub cel mogłyby stwarzać możliwości uniknięcia stosowania jej przepisów.”

⁵⁵ Uwagi Komisji w sprawach CD Consulting, C-558/13, pkt 20 - 21 i C-328/14, pkt 22 - 23. Wspomniane sprawy zostały wykreślone z rejestru Trybunału.

⁵⁶ W tym względzie należy zwrócić uwagę na orzecznictwo krajowe dot. złagodzenia abstrakcyjnego charakteru weksła, zob. wyrok Sądu Rejonowego w Łodzi z dnia 22 czerwca 2015 r., sygn. XVIII C 1151/15 i cyt. tam wyroki. Zgodnie z tym orzecznictwem, m. in. „w przypadku, gdy zobowiązanie wynika z weksła wystawionego jako weksel *in blanco*, co do którego wystawca i pierwszy wierzyciel uzgodnili warunki jego wypełnienia, abstrakcyjność zobowiązania wekslowego zostaje złagodzona, a wystawcę i pierwszego wierzyciela wiąże zawarte porozumienie.”; „to osłabienie wyraża się w możliwości analizowania stanów faktycznych wynikających ze stosunku podstawowego, w szczególności tego czy odpowiedzialność dłużnika w ramach stosunku wekslowego odpowiada rozmiarowi jego odpowiedzialności ze stosunku podstawowego. (...)”;

⁵⁷ Podkreślenie dodane przez Komisję.

103. Należałoby zatem ustalić, czy sformułowanie umowy w taki sposób, że zawiera ona warunek umowny zobowiązujący konsumenta do wystawienia weksła jako zabezpieczenia roszczeń wynikających z tej umowy, ma na celu obejście obowiązków ciążących na pożyczkodawcy na mocy dyrektywy 2008/48.
104. W tym względzie należy podkreślić, że głównymi zaletami tej formy zabezpieczenia umowy są abstrakcyjny charakter weksła oraz możliwość dochodzenia roszczeń w postępowaniu nakazowym.
105. Jak wynika z opisu postępowania nakazowego zamieszczonego powyżej w pkt 34 – 50 niniejszych uwag, podstawową cechą tego postępowania jest jego uproszczony i przyspieszony tryb, w ramach którego – ze względu na abstrakcyjny charakter weksła – zawężony został zakres przedmiotowy kontroli sądu jedynie do zbadania zachowania formalnych warunków weksła, bez możliwości ustalenia istnienia i prawidłowości stosunku podstawowego.
106. Wystarczyłoby więc, aby pożyczkodawca sporządzając umowę pożyczki zamieścił w niej warunek na podstawie którego, roszczenia z tej umowy są zabezpieczone za pomocą weksła, aby uniemożliwić sędziemu krajowemu zbadanie, czy obowiązki ciążące na nim na mocy dyrektywy 2008/48 zostały spełnione.
107. Biorąc zatem pod uwagę abstrakcyjny charakter weksła oraz szczególne cechy postępowania nakazowego nie można wykluczyć, że dochodzenie roszczeń na podstawie weksła pozwalałoby pożyczkodawcy na obejście ciążących na nim obowiązków wynikających z dyrektywy 2008/48, w szczególności wymogów informacyjnych.
108. W świetle powyższych rozważań, Komisja stwierdza, iż postanowienie umowne zawarte w umowie o pożyczkę, na podstawie którego pożyczkobiorca zobligowany jest do wystawienia weksła jako zabezpieczenia roszczeń wynikających z tej umowy – jak to miało miejsce w sprawie głównej – nie może ograniczać jurysdykcji sądów do zbadania, czy pożyczkodawca wykonał ciążące na nim obowiązki wynikające z dyrektywy 2008/48. W przeciwnym razie istniałoby ryzyko, iż zamieszczenie w umowie wspomnianego postanowienia mogłoby zmierzać do obejścia praw zagwarantowanych pożyczkobiorcom przepisami dyrektywy 2008/48, co byłoby sprzeczne z literą i celem art. 22 ust. 3 tej dyrektywy.⁵⁸

⁵⁸ Ww. wyrok w sprawie *Radlinger*, pkt 66 i 70. Zob. przypis 52 powyżej.

5 PROPOZYCJA ODPOWIEDZI NA PYTANIE PREJUDYCJALNE

109. Mając na uwadze powyżej przytoczone rozważania, Komisja pragnie zaproponować Trybunałowi udzielenie następującej odpowiedzi na pytanie prejudycjalne:

„Wykładni przepisów dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, zwłaszcza jej art. 6 ust. 1, oraz dyrektywy 2008/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki, zwłaszcza jej art. 17 ust. 1 i art. 22 ust. 2 i 3, należy dokonywać w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego takim jak będące przedmiotem sprawy przed sądem krajowym. Wspomniane przepisy bowiem nie zezwalają sądowi rozpatrującemu pozew o wydanie nakazu zapłaty na zbadanie z urzędu, in limine litis ani na żadnym innym etapie postępowania, czy umowa zawarta pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, która jest podstawą roszczenia z weksła - w braku sprzeciwu wniesionego przez tego ostatniego - nie zawiera nieuczciwych warunków oraz czy prawa materialne przyznane konsumentom na mocy dyrektywy 2008/48/WE zostały uszanowane.”

Gaëthane GODDIN

Aude de CRAYENCOUR

Karolina HERBOUT-BORCZAK

Pełnomocnicy Komisji